
Casos de malaltia per Virus Chikungunya, Dengue i Zika a Catalunya

Informe 2021

**Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a
Emergències de Salut Pública**

Juny 2022

Alguns drets reservats

© 2022, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Edita:

Subdirecció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

1º edició:

Barcelona, Juny de 2022

Assessorament lingüístic:

Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut

URL:

INTRODUCCIÓ

Els arbovirus són un grup de virus que tenen en comú la implicació de vectors artròpodes en la seva transmissió. Les malalties per virus Chikungunya, Dengue i Zika estan causades per un *Alphavirus* en el primer cas i un *Flavivirus* en els altres dos, transmesos per la picada de mosquits del gènere *Aedes* (*Aedes aegypti* i *Aedes albopictus*). Es caracteritzen per quadres clínics que presenten certes similituds i alguns trets més específics. L'àmplia distribució dels vectors per zones tropicals i temperades ha proporcionat l'oportunitat per a que les malalties es puguin propagar a noves àrees.

El Dengue és un problema global des de la Segona Guerra Mundial. S'han registrat nombrosos brots epidèmics d'aquesta malaltia durant tot aquest temps, però el de 2019 (que ha continuat durant el 2021) ha sigut la més important dels darrers anys, especialment a Sud-Amèrica i al sud-est asiàtic. En el cas de Chikungunya i Zika, tot i que ja s'havien identificat amb anterioritat, no va ser fins l'any 2014-2015 que va observar-se'n un increment notable amb brots epidèmics estesos per més de 40 països del Carib, Amèrica Central i del Sud on han ocasionat gran nombre de casos. A Catalunya hi ha actualment els dos factors necessaris per a l'emergència d'algunes arbovirosi: la presència de mosquits vectors i la possible introducció dels virus pel trànsit de viatgers entre Catalunya i zones endèmiques. Davant aquesta situació es va elaborar un protocol que està en constant revisió i que té com a objectiu oferir una guia per a la vigilància de les arbovirosi amb major risc de ser transmeses a Catalunya pel vector mosquit i establir un conjunt d'activitats de vigilància d'aquestes malalties (Chikungunya, Dengue, Zika) i de control dels vectors, segons els nivells de risc.

A Catalunya, es duen a terme tant actuacions de vigilància i control dels casos de malaltia com del vector ([Estratègia de control del Mosquit Tigre](#)). El període de vigilància de casos de Chikungunya, Dengue i Zika establert al [Protocol per a la vigilància i el control de les arbovirosi transmeses per mosquits a Catalunya](#) va d'acord amb el període d'activitat vectorial.

SITUACIÓ A CATALUNYA

Les mesures per a lluitar contra la pandèmia de SARS-CoV-2 van generar un descens molt important en la mobilitat de la població durant els anys 2020 i 2021, i per tant en el nombre de desplaçaments entre Catalunya i els països on el Dengue, el Zika i el Chikungunya són virus endèmics. Aquesta davallada també ha tingut un efecte directe en les dades de 2021: es van notificar 11 sospites d'arbovirosis durant el període d'activitat vectorial (PAV), i en total, des de l'1 de gener al 31 de desembre, 78 casos d'arbovirosis (entre descartats, probables i confirmats), un 34,5% menys que a l'any 2020.

Es confirmaren 12 casos (15,4%), 8 es van classificar com a probables (10,2%) i 58 es van descartar (74,4%). El 60% (12) dels casos no descartats (confirmats i probables) eren dones, entre les quals es trobava 1 gestant, que va estar seguida d'acord amb el protocol d'actuació davant de casos de febre vírica de Zika en l'àmbit obstètric i pediàtric de Catalunya i en les quals no es va detectar cap anomalia relacionada.¹

El 100% dels casos confirmats estaven virèmics, i d'aquests, únicament dos (16,7%) es van confirmar durant el període d'activitat vectorial (taula 1).

Malaltia	Dengue	CHK	Zika	Total
Casos confirmats	12	0	0	12
Casos virèmics	12 (100%)	0	0	12 (100%)
Casos virèmics en PAV	2 (16,7%)	0	0	2 (16,7%)

Taula 1. Casos virèmics confirmats en període d'activitat vectorial, 2021.

¹ Protocol d'actuació davant de casos de febre vírica de Zika en l'àmbit obstètric i pediàtric de Catalunya http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_A-Z/Z/zika/documents/ProtocolObstetric_prov.def.pdf

Dels casos confirmats, tots corresponien a virus Dengue, i el 50% eren dones. Els casos probables van ser majoritàriament de virus Dengue (75%), i la resta de Zika. La mitjana d'edat dels casos confirmats d'arbovirosis va ser de 35,3 anys (DS 14,1 anys) i una mediana de 33 anys.

En la Figura 1 s'observa l'evolució dels casos diagnosticats des de l'any 2015. La irrupció del Zika a finals del 2015 a Brasil va produir un increment del nombre de casos confirmats d'aquest virus durant l'any 2016 (150 casos) i amb una procedència majoritària de República Dominicana, Colòmbia i Hondures. Durant l'any 2019, amb 3 casos confirmats importats de virus Zika, va continuar la davallada iniciada l'any 2017 amb 24 casos, i seguida pels 6 casos de l'any 2018. Malgrat que els casos de Chikungunya van augmentar en 2019, hi ha certa estabilitat en les dades dels darrers anys (13 en 2017, 9 en 2018 i 16 en 2019) després de la forta disminució experimentada de 2015 a 2016, on es va passar de 94 a 30 casos. L'explosió epidèmica del Dengue al 2019, amb més de 3 milions de casos a Amèrica i més d'1 milió de casos a Àsia, dona explicació al fort increment de casos confirmats de Dengue a Catalunya en l'any 2019, que pràcticament dupliquen els de 2018 (78 casos). Amb la irrupció de la pandèmia de SARS-CoV-2 i les consegüents restriccions que es van establir a molts estats, la quantitat de viatges internacionals va baixar considerablement, i per tant el número d'arbovirosis notificades. Aquesta situació fa que siguin difícilment comparables els anys 2020 i 2021 amb els períodes anteriors.

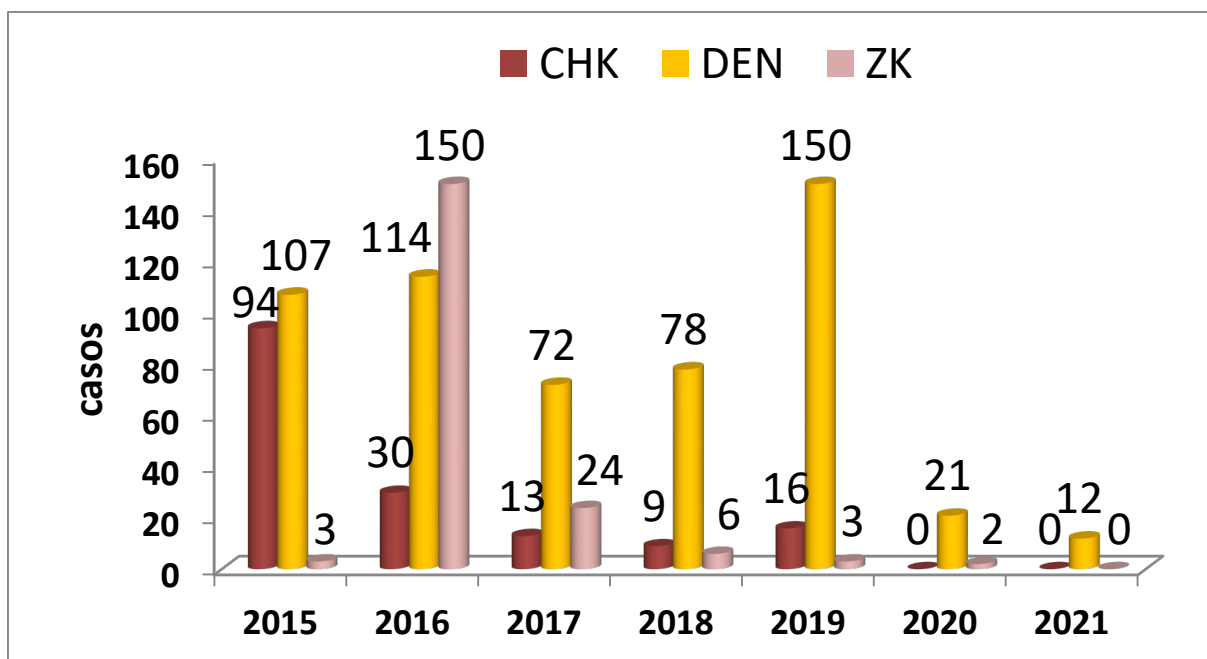

Figura 1. Distribució del casos d'arbovirosis diagnosticats a Catalunya durant 2015-2021.

Al 2021, com a l'any anterior, la proporció de casos de Dengue provinents del continent americà ha estat la més important amb un 66,7% dels casos (taula 2 i figura 2). Tots els casos han estat d'origen importat.

	Dengue	Chikungunya	Zika
<i>País visitat</i>	<i>Bolívia</i> 16,7%		
	<i>Perú; Paraguai; Equador</i> 8,3%		
	<i>Cuba; Costa Rica; Barbados</i> 8,3%	-	-
	<i>Índia; Bangladesh</i> 8,3%		
	<i>Seychelles; Senegal</i> 8,3%		

Taula 2. Distribució del països de procedència dels casos importats confirmats de Chikungunya-Dengue-Zika. Catalunya, 2021.

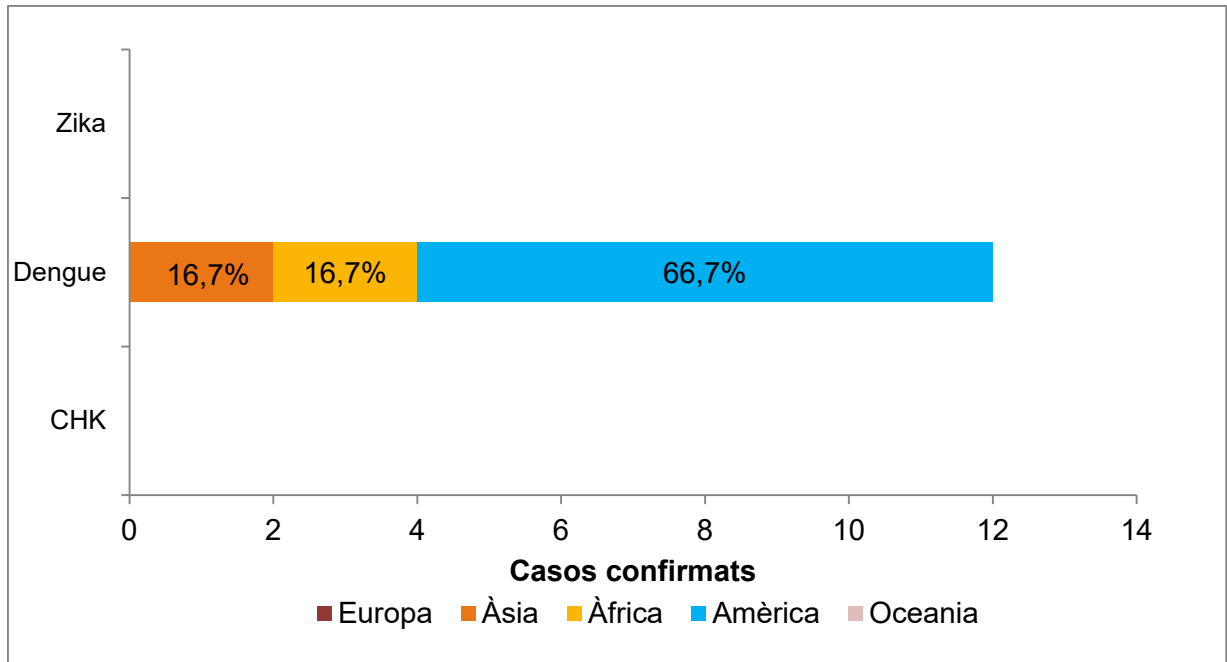

Figura 2. Distribució de la procedència del casos d'arbovirosis confirmats. Catalunya, 2021.

En quant a la distribució per territoris responsables de la investigació del cas, la ciutat de Barcelona (ASPB) ha portat la majoria de seguiments dels casos confirmats, seguida per Catalunya Central, pel Vallès Occidental i Oriental i per Girona (figura 3).

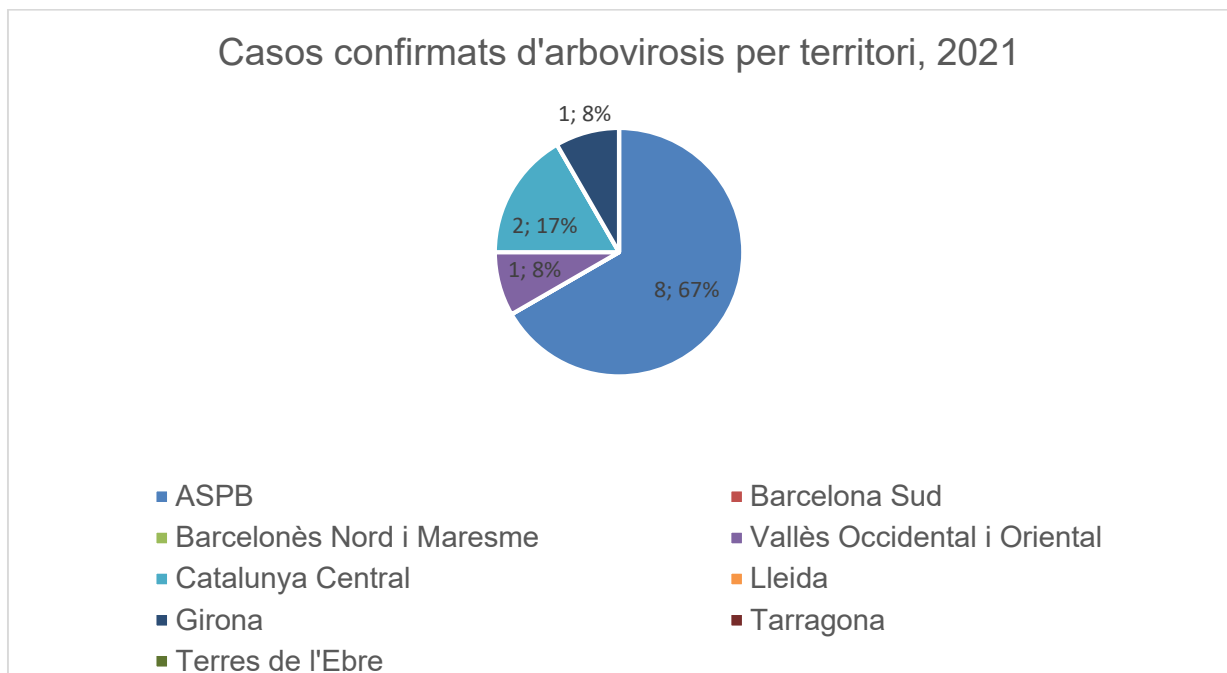

Figura 3. Distribució de casos confirmats per territori. Catalunya, 2021.

Les actuacions derivades de la implementació del protocol durant els períodes d'activitat vectorial del 2021 van resultar en 11 inspeccions entomològiques de les sospites de cas amb virèmia o que haguessin estat en període de virèmies a Catalunya. A la taula 2 es mostra l'evolució de les actuacions des de l'any 2014. El Centre de Recerca en Sanitat Animal IRTA-CReSA realitza el diagnòstic en els mosquits que es capturen durant les inspeccions entomològiques i s'analitzen les femelles capturades per comprovar si són portadores del virus en qüestió. En les inspeccions al domicili i zones de risc dels 4 casos que es van mostrejar, es van efectuar 8 captures de les quals es van realitzar 14 determinacions analítiques per valorar la presència de virus del Dengue (8), virus Chikungunya (3) i virus Zika (3) en el vector mosquit. Del total de mostres analitzades, cap va resultar positiva².

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nombre inspeccions entomològiques		35	75	124	75	77	187	1	11
Nombre determinacions analítiques realitzades	Chikungunya	6	7	6	0	5	7	----	3
	Dengue	----	65	21	7	21	100	2	8
	Zika	----	----	18	9	13	4	----	3

Taula 2. Distribució de les actuacions entomològiques. Catalunya 2014-2021.

INFORMACIÓ NACIONAL I INTERNACIONAL

A l'any 2021, no es va notificar cap cas autòcton de Dengue, Zika o Chikungunya a Catalunya ni a Espanya. A la resta d'Europa, durant el 2021, únicament es va

² Subdirecció General de Protecció de la Salut. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut. S Control de Plagues Agència de Salut Pública de Barcelona. Servei de Control de Mosquits del Baix Llobregat. Centre de Recerca en Sanitat Animal (CRESA-IRTA)

notificar un cas autòcton de Dengue a França, novament a la costa sud-est al juliol (departament de Var). No es va trobar relació amb cap cas importat inicial³.

No es van comunicar casos autòctons a Europa de Chikungunya ni Zika durant l'any 2021.

Pel que fa a la resta del món, el Dengue ha experimentat un fort augment de casos a nivell internacional durant els últims anys, però especialment a l'Amèrica i a l'Àsia. Durant l'any 2021, a la regió de les Amèriques s'han registrat més d'un milió de casos de Dengue (únicament a Brasil s'han registrat més del 75%), que encara que han disminuït a quasi la meitat en relació a l'any 2020, continuen en valors alarmants⁴. A l'Àsia arriben als centenars de milers de casos de Dengue, mentre que a l'Àfrica les xifres són molt més baixes. Brasil, Índia, Vietnam, Filipines i Colòmbia van ser els països que més casos van declarar al 2021 (figura 4).

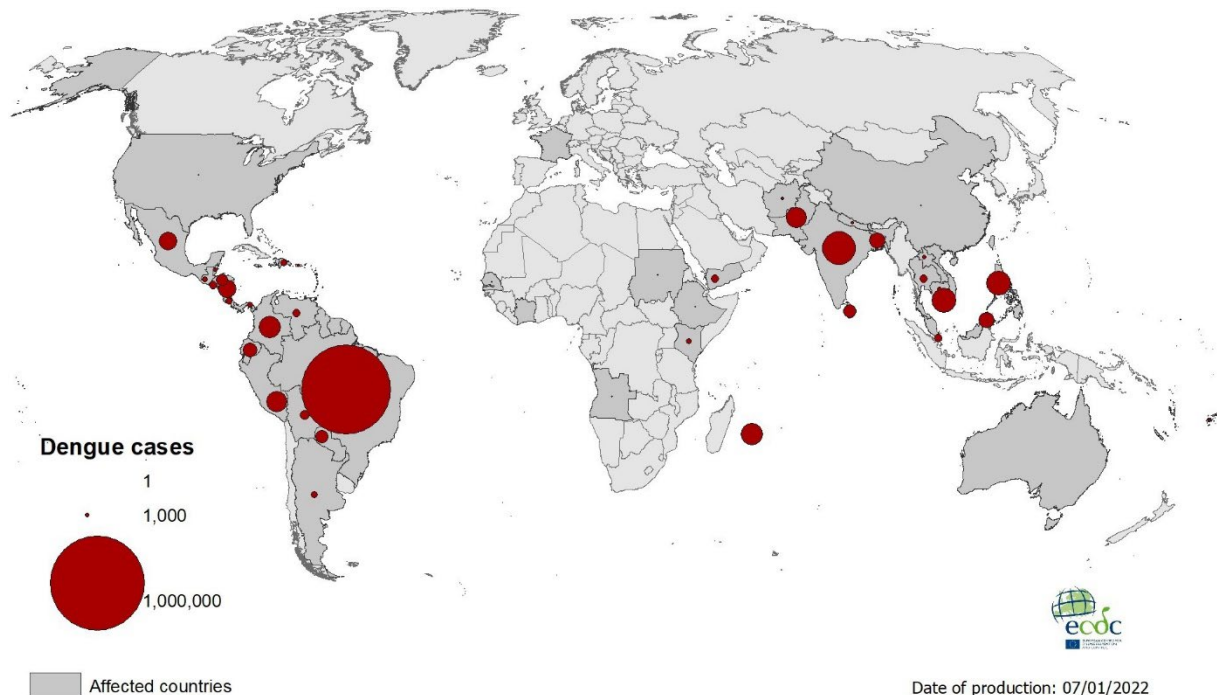

Figura 4. Distribució de casos de dengue notificats al món, 2021 (ECDC)

³ <https://www.ecdc.europa.eu/en/all-topics-z/dengue/surveillance-and-disease-data/autochthonous-transmission-dengue-virus-eueea>

⁴ Actualización epidemiológica anual para dengue, chikunguña y zika en 2021, OPS (https://ais.paho.org/ha_viz/arbo/pdf/OPS%20Arbo%20Boletin%202021.pdf)

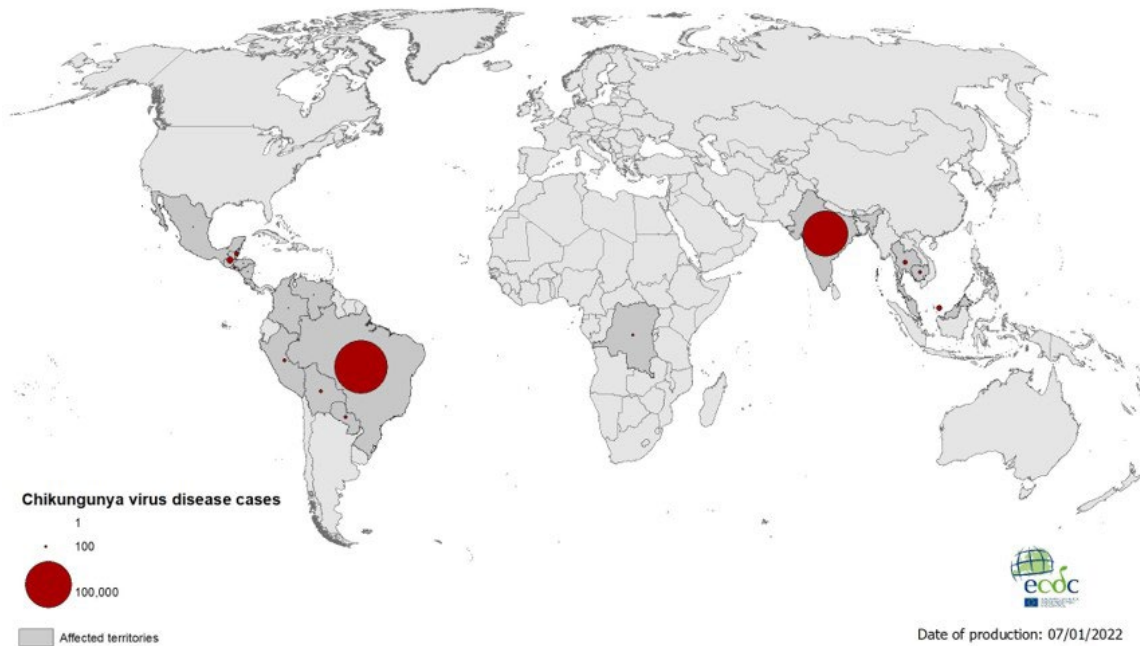

Figura 5. Distribució de casos de chikungunya notificats al món, 2021 (ECDC)

En quant al virus chikungunya, també Amèrica i Àsia han sigut els continents més afectats a l'any 2021. Els països amb més casos registrats van ser, amb força diferència, Brasil i l'Índia, amb més de 100.000 casos notificats cadascún (figura 5). Degut al significatiu descens de les epidèmies de Zika, des de 2018 els mapes de transmissió mundial han deixat d'actualitzar-se. L'ECDC està treballant juntament amb l'OMS i el CDC per avaluar globalment l'actual risc de transmissió del virus Zika als diferents països i territoris del món⁵.

CONCLUSIONS

Els últims dos anys, degut al SARS-Cov-2, cal considerar-los com una excepció en les dades d'arbovirosis a Catalunya. Malgrat l'elevadíssim nombre de casos de Dengue autòcton notificats a Sud-Amèrica i el sud-est asiàtic en aquest temps, la

⁵ <https://www.ecdc.europa.eu/en/zika-virus-infection/threats-and-outbreaks/zika-transmission>

davallada dels viatges a aquestes regions han suposat una marcada disminució dels casos importats d'arbovirosis a Catalunya durant el 2021.

Si a partir del 2022 les xifres de desplaçaments arriben a nivells dels anys pre-pandèmics i es manté molt elevat el nombre de casos autòctons d'arbovirosis en les regions del les Amèriques i d'Àsia, probablement tornaran a augmentar els casos importats a Catalunya. Per això és clau no deixar que la vigilància i el control de les arbovirosis transmeses per mosquits perdi la relevància assolida abans del covid-19. Des d'un punt de vista de salut pública, és imprescindible la comunicació en temps real, la coordinació i la col·laboració de tots els actors implicats (personal assistencial, epidemiòlegs, microbiòlegs, entomòlegs i ciutadania) per tal de minimitzar el risc de transmissió i tractar d'evitar l'aparició de casos autòctons o brots d'aquestes malalties.